

ZAPISKI

Alfred Tennyson: Henoh Arden. Iz angleščine prevel J. Debevec. Izdala in založila Vigred. Ljubljana, 1951, str. 45.

Prav je, da se je poslovenila ta lepa pesnitev angleškega klasika Alfreda Tennysona (1809—1892), ki je postala že dolžnostno čtivo v vseh zapadnoevropskih šolah in jo predpisuje tudi naše prosvetno ministrstvo, ter se je tako omogočilo nje poznanje tudi našim dijakom. Pa ni treba samo s tega pedagoško-literarnega stališča slovenitve pozdraviti, ampak bo tudi vsem, ki se zanimajo za stalne vrednote svetovnih literatur, prišla prav. Saj imamo tako malo prevedenega v vezani besedi iz angleške poezije. Ta pretresljivo lepa tragedija mornarja, ki gre v svet iz ljubezni do družine, se po desetih letih vrne in dobi ženo poročeno in srečno ter se ji iz ljubezni ne izda, da ji ne uniči sreče, ni samo velika umetnina, nego tudi prelep zgled poromantičnega poetičnega realizma. Vsebuje mnogo idealizma, žrtve, herojstva, toplega človeškega čuvstvovanja, boli, robinzonske eksotičnosti, same lepe in dobre ljudi, pa vse v lahnem epičnem pripovedovanju, v plastičnosti pokrajine in življenja. Je odraz dobe, ki se je iz krikov byronovskih idejnih protestov zagledala v tiho bol malega življenja, ko se je prej vsemogočna, edino etična osebna sprostitev podredila vrednosti višje vrste — kolektivu, sreča enega človeka sreči družine. Torej: romantično individualno herojstvo žrtve in realistični objektivni altruizem v idili in tragiki življenja.

V Debevečevem prevodu, pisanem v nekoliko starinskem jeziku z vidnimi slovanskimi vplivi (kar bi navsezadnje odgovarjalo letu postanka pesnitve, 1864), moti najbolj končavanje stavkov v sredini verza, kar razbija lahkoto ritma, nujnega pri taki preprosti poeziji, in pa številna mašila, ki imajo za posledico nezgoščeno pa točno izražanje situacije in s tem oslabeledost poetične sile. To je tudi vzrok, da je prevod pri 910 verzih v originalu narastel za 43 stihov, kar ob poznano kratkem izražanju angleškega jezika ne bi bil nikak greh. Vendar pa ima prevod dovolj posrečenih mest (Henoh na otoku!) in v celoti pride do popolne veljave. Prevajavec je dodal tudi potreben uvod.

Tine Debeljak

Camilla Lucerna: I. Protheus-Goethe. II. Studie zur Goethes Rätseldichtung »Das Märchen«, Zagreb 1952. Prigodom Goetheove proslave.

Zagrebska sekcija Udruženja univerzitet-sko obrazovanih žena v Jugoslaviji je počastila stoletnico Goethejeve smrti z drobno lično publikacijo dveh krajših razprav že poznane literarne zgodovinarke in raziskovalke Goethejevih pesniških del, C. Lucerne. Povod, ob katerem je nastala brošura, je silil s svojim jubilejnim obilježjem, da se je avtorica omejila le bolj na splošni prikaz.

Najmanj umevna Goethejeva pesnitev je pač njegova tretja pravljica, nazvana enostavno »Das Märchen«. Vsa je prepletena s simboliko nelogičnih, protirazumskih sanjskih slik. Kopica oseb se vozlja in spet razpleta v njej. Vsaka oseba nosi s seboj nekaj skrivnega pomena. Stojijo pa edino pomeni treh oseb zlatega, srebrnega in bronastega kralja: modrost, videz, sila. Okrog njih se vrti življenje vseh ostalih prikazov, ki se vrtinčijo v svetlih arabeskah, v fantazmagorijah barvno impresijonistično podane pravljичne osnove, ki je vsakdanja ter poznana iz motivnega kroga »Tovariš«. Zadržana kraljična, kraljevič, ki jo skuša doseči, ter jo doseže navsezadnje s požrtvovalnostjo svojega tovariša. Splošno poznan pravljični motiv, v književnosti zapadno evropskih narodov ga je uvedel že Straparola. Odkod je bil Goetheju poznan, morda iz otroške pravljice, morda iz literature, doslej še nisem izsledil v literarnih historijah. Osnova, katero je Goethe prevzel, ga je opravičila pri izbiri naslova, vse okrožje pa, s katerim je oživil in izličil pramotiv, je nepravljično, samo razumsko skonstruirano, nejasno simbolizirano ter alegorična sceničnost, ki je bila Goetheju domača iz rokokojskega miljeja na Weimarskem dvoru, kjer je živel. Zato Goethejeva »Das Märchen« ni pravljica, najmanj pa pravljica za otroke, ker je le nejasna gmota posameznih, morda kozmičnih simbolov. Sicer so nekateri simboli, kakor rečeno, razrešeni v pesnitvi sami in bi se na njihovi osnovi dalo rešiti tudi ostalo, vendar pa so vezi med posameznimi figurinami tako zabrisane in so njihovi odnosi med seboj tako »skrivnostni«, da je pač precej odvečno iskanje končno-veljavnega odkritja idej, katerih nosilci naj bi bile posamezne osebe. Plimajoča razteg-

ljivost simbolov, ki jih postavlja Goethe v »Das Märchen«, je nujno vabila veliko čredo literarnih historikov, da so jih skušali razložiti. Vsak jim je mogel podtekniti svoja gledanja. Vsak je imel za svoje oči prav. Ako išče torej C. Lucerna nove rešitve in razrešitve zmršeni kodulji »Das Märchen«, moremo v tem pač spoznati njeno subjektivno mnenje in njeno duhovito razboritost, nikakor pa ne kakega končno-veljavnega dognanja, za katerim ne bi moglo priti nič več novega. Edino kritika njenega osebnega mnenja in čutenja z ozirom na mojo osebno gledanje bi mi bila možna. Taka kritika pa mi ni mogoča že iz prej navedenih razlogov.

Bogo Pregelj

Janko Orožen: Zgodovina Celja, III. del. Novoveško Celje (1456—1848). Celje, Goričar & Leskovšek, 1950.

S tem zvezkom je zaključena Orožnova Zgodovina Celja. Orisana je vloga Celja v provincijalni upravi, organizacija mestne uprave, obrt in industrija, trgovina in obrt, cerkev in vera, šolstvo, društveno življenje, socialna skrb, zunanja slika mesta in zunanja zgodovina. Nas zlasti zanima poglavje o zunanji sliki, žal, da se tu ponavlja na str. 154- že drugod popravljena zmeta o tem, kakor bi bili kapelo sv. Treh kraljev pri opatijski cerkvi l. 1615 popolnoma predelali v novo M. B. sedem žalosti posvečeno. Ta biser gotske arhitekture v Sloveniji je namreč nele neprezidan, ampak celo izredno dobro ohranjen v svoji prvotni obliki.

Frst

PREJELI SMO V OCENO

Frana Levstika Zbrano delo. IV. Dramatični spisi. Uredil dr. Anton Slodnjak. Ljubljana, Jugoslovanska knjigarna, 1952. Str. 470.

Dr. Franc Detela, Zbrani spisi. Uredil Jakob Šolar. I. zvezek. Založila Družba Sv. Mohorja v Celju, 1952. Natisnila Mohorjeva tiskarna. Izdano kot tretja knjiga Slovstvene knjižnice. Str. XL in 452.

Cvetko Golar, Dve nevesti. Vesela igra v 5 dejanjih. V Ljubljani, 1952. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Str. 96.

Damir Feigel, Kolumb. Trst, 1952. Književna družina »Luč«, Str. 131.

»Luč«. Poljudno znanstveni zbornik. VIII. Zbral France Bevk, Trst, 1952. Književna družina »Luč«. Tiskala, izdala in založila Tipografia consorziale v Trstu. Str. 70.

Tolminske narodne pravljice. Zapisali Jožef Kenda, Ciril Drekonja in Andrej Šavli. Uredil in uvod napisal Ciril Drekonja. Trst, 1952. Književna družina »Luč«. Str. 85.

Camilla Lucerna. I. Protheus - Goethe. II. Studien zu Goethes Rätseldichtung »Das Märchen. Zagreb 1952. Prigodom Goetheove proslave. Str. 26. Izdanje Udruženja univerzitetki obrazovanih žena u Jugoslaviji, sekcija Zagreb.

Boško Tokin, Terazije. Roman posleratnog Beograda. Beograd. Izdavačka knjižarnica Gece Kona, 1952. Str. 153. (Cir.)

J. V. Gete, Lirske pesme. U prevodu Velimira Živojinovića. S predgovorom D. A. Šmausa, Beograd, Izdavačka knjižarnica Gece Kona, 1952. Str. 156. (Cir.)

Dr. A. Smiljanić, Poreklo genija. Izdavačka knjižarnica Gece Kona, Beograd 1952. Str. 201. (Cir.)

Radovan Košutić, Ide mladi maji... Beograd. Knjižara C. B. Cvijanovića. 1952. Str. 90. (Cir.)

Stjepan Mihalić, Novele. Karlovac, Knjigo-tiskarna M. Fogina, 1952. Str. 45.

Petelinčkova ženitev. Šaljiv zbor. Šolam in prosvetnim društvom za javne nastope priredil Anton Kosi. Ljubljana, 1952. Založila Učiteljska tiskarna.

Emil Ludwig, Napoleon. Prevedel Josip Vidmar. Založba Modra ptica v Ljubljani, 1951. Str. 510. Platnice Ivo Spinčič.

Sigrid Undset, Jenny. Roman. Poslovenil Fran Albrecht. Založba Modra ptica v Ljubljani, 1952. Str. 376. Platnice Ivo Spinčič.

S. Deodata Kump, Naši gostje. Kako jim strežemo. Jugoslovanska knjigarna. Ljubljana, 1952. Natisnila Jug. tiskarna v Ljubljani.

Ivan Cankar, Zbrani spisi, 13. zvezek. Uvod in opombe napisal Izidor Cankar. V Ljubljani. Založila Nova založba, 1952. Str. XX in 360.

France Bevk, Vedomec. Roman. Gorica, 1951. Izdala in založila knjiž. zadruga »Goriška Matica«. Ovitek je narisal Julče Božič. Str. 250.

Nikola Karanović, Na žuru i druge humoreske. Beograd. Izdanje književne grupe Jato. Naslovnu stranu slikao Mih. S. Petrov. 1952. Str. 65. (Cir.)